

KOŽELOVÁ Adriána: *Preklad kultúrnych referencií z antiky a kultúrna kompetencia prekladateľa*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2017. 258 s. ISBN 978-80-555-1826-8

Anabela Katreničová

Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
anabela.katrenicova@upjs.sk

V dnešnej dobe silnejúceho multikulturalizmu a nevídaného množstva ľahko dosiahnuteľných informácií translatológia a správny prenos poznatkov z jedného jazyka do druhého sa stávajú kľúčom k vzájomnému pochopeniu sa. Adriána Koželová sa svojou prínosnou monografiou venovanou problematike transferu práve kultúrnych referencií a kultúrnej kompetencie prekladateľa snaží v teórii translatológie priniesť nový uhol pohľadu na kultúrne referencie a uľahčiť prácu nejednému prekladateľovi.

Potreba takejto knihy sa s príchodom digitálnych technológií a ľahkého prístupu k informáciám (nie vždy overených a správnych) javí o to naliehavejšie. Autorka, ako sama uvádza v úvode, si kladie za cieľ predstaviť z translatologického hľadiska pojem antická kultúra, ktorá ako základ európskej kultúry je explicitne i implicitne prítomná v dielach nielen európskych autorov. Vo svojej práci sa zameriava na odhaľovanie príčin problémov používania antických kultúrnych referencií, rovnako ako aj na problematiku ich transferu do cieľového jazyka a kultúry. Zároveň upozorňuje na podstatu a význam kultúrnej kompetencie prekladateľa.

Recenzovaná monografia pozostáva z piatich kapitol. V prvej kapitole (s. 9–33) autorka definuje pojem kultúra poukazujúc predovšetkým na antropologické korene tohto slova. Vymedzuje základné pojmy, s ktorými v diele pracuje, a vysvetľuje pojmy antická kultúra a mytológia v dejinných súvislostiach.

V druhej kapitole (s. 34–76) poukazuje na úzky vzťah medzi kultúrou a prekladom, ktorý v minulosti nebol samozrejmom súčasťou translatológie. Preklad je dnes chápaný ako nástroj, pomocou ktorého kultúra expanduje. Ako autorka vysvetľuje, pod vplyvom transdukcie sa však vedome alebo nevedome mení. Keďže je súčasťou kultúry a zároveň literatúry, treba sa naň pozerat' tak z antropologického, ako aj z lingvistického hľadiska. Vymedzenie pojmov a klasifikácia kultúrnych referencií sa stáva nevyhnutnosťou na správne pochopenie učenia jednotlivých škôl.

Jednotlivé prekladateľské postupy, ktoré možno použiť pri prekladoch kultúrnych referencií do cieľových jazykov, sú už obsahom tretej kapitoly (s. 77–134). Autorka tu súčasne poukazuje na špecifické postavenie kultúrnych referencií z antickej civilizácie, pri preklade ktorých je nevyhnutné siahnuť po interdisciplinárnom prístupe. Adriána Koželová oboznamuje odbornú čitateľskú verejnosť s kultúrou prekladu s cieľom uľahčiť prekladateľom dosiahnutie obsahovo i formálne celistvého translátu. Upozorňuje na možné objektívne, objektívno-subjektívne, ako aj subjektívne prekážky prekladateľa, ktoré demonštruje na konkrétnych príkladoch.

Vo štvrtjej kapitole (s. 135–198) autorka poukazuje na prítomnosť referencií antickej civilizácie v jazyku a literatúre a ilustruje to na korpuse vybraných najčastejšie používaných frazeologizmov motivovaných antickou kultúrou a vybraných nefrazeologických reálií z obdobia antickej civilizácie. Rozsiahla podkapitola (4.1) venovaná definícii, deleniu a spôsobu prekladu frazeologizmov sa tu však javí ako zbytočná, keďže samotná monografia

je primárne určená odborným čitateľským kruhom tvoreným z radov prekladateľov a filológov, u ktorých sa znalosti takéhoto druhu predpokladajú.

V záverečnej, piatej, kapitole (s. 199–222) sa autorka zameriava na problematiku kultúrnej kompetencie prekladateľa, ktorá tvorí neoddeliteľnú súčasť prekladateľských kompetencií a výrazne prispieva k finálnej kvalite translátu.

Celá monografia je ukončená menným registrom a rozsiahlou bibliografiou, ktorá svedčí o autorkinom hlbokom vnore do danej problematiky. Práca je ucelená, dobre štylizovaná a logicky členená. Čitateľovi vysoko erudovaným spôsobom poskytuje prínosné poznatky. Veríme, že svojím obsahom prispeje k čo najmenej divergencii vyplývajúcej z rozdielnosti kultúr.